

Hemşirelik Öğrencilerinin Öğrenilmiş Güçlülük Düzeyi ve İlişkili Faktörler

Level of Learned Resourcefulness of Nursing Students and Associated Factors

Gizem ÇİÇEKSOY¹ | Arzu KOÇAK UYAROĞLU²

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük düzeyini ve sosyodemografik değişkenler ile ilişkisini belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Çalışma tanımlayıcı ilişki arayıcı türde yapılmış olup Konya il merkezinde bulunan bir üniversitenin hemşirelik fakültesinde öğrenim gören öğrenciler çalışmanın evrenini oluşturmuştur. Evreni bilinen örneklem sayısı hesaplamasına göre minimum 261 öğrenci çalışma örneklemini oluşturmuştur. Çalışmaya katılmayı kabul eden 289 öğrenci ile çalışma tamamlandı. Verilerin toplanmasında "Kişisel Bilgi Formu" ve "Rosenbaum Öğrenilmiş Güçlülük Ölçeği" kullanıldı. İstatistiksel analizler için ortalama, standart sapma, bağımsız gruplarda t testi, tek yönlü varyans analizi ve pearson korelasyon analizi kullanıldı.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük puan ortalaması 117,50±17,75 olarak bulundu. Öğrencilerin sosyodemografik değişkenler ile öğrenilmiş güçlülük puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır (p>0,05).

Uygulamada Kullanım: Hemşirelik öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük puan ortalamasının orta düzeyde olduğu ve sosyodemografik özellikler ile öğrenilmiş güçlülük düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulundu. Hemşirelik öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük düzeyini yükseltmeye yönelik önleyici programlar ve derslerin müfredata eklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik; Hemşirelik Öğrencisi; Öğrenilmiş Güçlülük

ABSTRACT

Objective: This study was carried out to determine the level of learned resourcefulness of nursing students and their relationship with sociodemographic variables.

Method: The study was conducted in a descriptive relationship-seeking type and the students studying at the nursing faculty of a university located in the city center of Konya constituted the universe of the study. A minimum of 261 students formed the study sample, according to the calculation of the sample size of which the universe is known. The study was completed with 289 students who agreed to participate in the study. "Personal Information Form" and "Rosenbaum Learned Resourcefulness Scale" were used to collect data. Mean, standard deviation, independent groups t test, one way anova test and pearson correlation were used for statistical analysis.

Results: The mean learned resourcefulness score of the nursing students was found to be 117.50±17.75. No statistically significant difference was found between the students' sociodemographic variables and the learned resourcefulness score average (p>0.05).

Usage in Practice: It was found that the mean learned resourcefulness score of nursing students was moderate and there was no significant relationship between sociodemographic characteristics and learned resourcefulness level. It is recommended that preventive programs and courses to increase the learned resourcefulness level of nursing students should be added to the curriculum.

Key Words: Nursing; Nursing Student; Learned Resourcefulness

¹,Yüksek Lisans Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Konya, Türkiye, Orcid ID: 0000-0003-3327-5505

²Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Konya, Türkiye, Orcid ID: 0000-0002-6581-4617

Sorumlu Yazar: Gizem ÇİÇEKSOY, Selçuk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Konya, Türkiye, e-posta:gizemciceksoy95@gmail.com

Atıf/Citation: Çiçeksoy, G., Uyaroğlu, AK. (2021). Hemşirelik Öğrencilerinde Öğrenilmiş Güçlülük Düzeyi ve İlişkin Faktörler. *Journal of Current Nursing Research*, 1(3), 117-125.

GİRİŞ

Pozitif psikoloji bireysel zayıflıkları, kırılabilirlikleri ve güçsüz yönlerimizi keşfetmek yerine umut ve cesaret gibi insanın güçlü yönlerini anlamayı hedefler (Wingate ve ark., 2006). Bu güçlü yönlerden biri de öğrenilmiş güçlülük kavramıdır. Öğrenilmiş güçlülük kavramı olarak başa çıkma ile ilgilidir ve durumsal faktörlerin hedef davranışlar üzerindeki etkisine aracılık eder (Rosenbaum, 1990). Güçlülük teorisine dayanan öğrenilmiş güçlülük, bireyin stresle baş etmesini sağlayan yaşam boyu geliştirebildiği ve ortaya koyduğu davranışsal ve bilişsel çabaları ifade eder (Rosenbaum, 1990). Başka bir ifade ile bireyin yaşamında strese sebep olan değişikliklere verdiği tepkiyi denetleyebilmesidir. Güçlülük düzeyi yüksek bireyler stresle baş etme ve problem çözmede başarılıdır, eylemlerinin sonuçlarını kabul eder ve sonuçların olumsuz olması durumunda daha az etkilenirler (Çoşkun, Şarlak ve Taştan, 2015).

Üniversite öğrencileri, yeni arkadaşlıklar kurma, aileden ayrılma, ekonomik değişimler ve sosyokültürel değişiklikler gibi birçok stres faktörüne maruz kalmaktadırlar (Aşçı ve ark., 2015; Temel, Bahar ve Çuhadar, 2007) Üniversite öğrencileri arasında özellikle hemşirelik öğrencilerinin varolan stres faktörlerine ek olarak teorik ve klinik eğitim yaşantılarına bağlı stres deneyimlerinin arttığı bilinmektedir (Arabacı ark., 2015; Gibbons, Dempster ve Moutray, 2008; Karaca ve ark., 2015; Sossah ve Asiedu, 2015; Zengin, 2010). Bu stresörlere bağlı olarak baş etme yeteneğinde ve kişilerarası ilişkilerde zayıflık, hata yapma kaygısı, klinik ortama uyum sağlamada zorluk gibi sorunlar yaşayabilmektedir (Arabacı ve ark., 2015). Ancak öğrencilerin meslek profesyoneli olabilmelerinde ve mesleki kimlik kazanmalarında bu stres ile başa çıkabilmeleri önemlidir. Hemşirelik öğrencilerinin karşılaştıkları stresörlere karşı dayanıklılıklarının artması ve başa çıkma noktasında " öğrenilmiş güçlülük" kavramı karşımıza çıkmaktadır.

Öğrenilmiş güçlülük, hemşirelik öğrencilerinin negatif duygularla başa çıkmasında, mesleki sorumluluklarını yerine getirmesinde ve karşılarına çıkan engellerin üstesinden gelmelerinde yardımcı olmaktadır (Bilgiç, Temel ve Çelikkalp, 2017; Çakır, 2009; Çoşkun, 2009; Goff, 2011; Yürür ve Keser, 2010). Üniversite öğrencileriyle yürütülen çalışmalar, öğrenilmiş güçlülük düzeyi yüksek olan bireylerin karşılaştıkları olumsuz olay ve durumlarla daha etkin başa çıktıklarını, öğrencilerin çocukluktan itibaren öğrendikleri güçlülüğün yaş, cinsiyet ve çevresel etmenler gibi sosyodemografik özelliklerden etkilendiğini ortaya koymaktadır (Akgün ve Ciarrochi 2003; Lai, 2005; Coşkun, 2009; Goff, 2011; Güloğlu ve Aydın, 2007; Kara, 2009; Yıldırım ve Ekinci, 2005). Ayrıca literatür hemşirelik öğrencilerinin diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre daha fazla stresör ile karşılaştığını, stres ile başa çıkma becerilerinin sınırlı olduğunu göstermektedir (Bilgiç ve ark., 2017; Gibbons, 2010; Güler ve Çınar, 2010; Hegge ve Larson, 2008; Şahin, 2007; Yıldırım ve Ekinci, 2005).

Hemşirelik öğrencileri pek çok gelişimsel görevi yerine getirmesi gereken bu dönemde zaman zaman stres yaşamakta ve bu stres ile farklı yollardan başa çıkmayı denemektedir. Günümüz koşullarında çoklu stresörlerle karşılaşan hemşirelik öğrencilerinin problem çözme stratejisi olan öğrenilmiş güçlülük özelliklerinden yararlanması ve böylelikle içsel süreçlerini yönetebilmesi bu noktada önemlidir.

Araştırmanın amacı

Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük düzeylerini belirlemek ve sosyodemografik özellikler ile ilişkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma soruları ele alınmıştır.

- 1-Hemşirelik öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük düzeyleri nedir?
- 2-Hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerine göre öğrenilmiş güçlülük düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Araştırmanın türü

Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük düzeylerini belirlemek ve sosyodemografik özellikler ile ilişkisini incelemek amacıyla tanımlayıcı ilişki arayıcı türde planlanmıştır.

Araştırmanın evreni ve örnekleme

Bu çalışmanın evrenini Konya'da yer alan bir üniversitenin hemşirelik fakültesinde 2019-2020 eğitim öğretim yılında öğrenim gören 806 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü evreni bilinen örneklem sayısı formülüne göre hesaplanmıştır (Esin, 2018). Formüle göre örneklem sayısının %95 güven aralığı ve %5 hata payı ile minimum 261 öğrenciden oluşması gerektiği belirlenmiş olup gelişigüzel örnekleme yöntemine göre seçilen ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 289 öğrenci çalışma grubunu oluşturmuştur.

Araştırmanın dahil etme/dışlama kriterleri

Çalışmaya katılmayı gönüllü olan ve Türkçe okuyup anlayabilen tüm öğrenciler dahil edilmiş olup, dışlama kriteri bulunmamaktadır.

Veri toplama araçları

Çalışma verileri araştırmacılar tarafından ilgili literatür çerçevesinde hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ve Öğrenilmiş Güçlülük Ölçeği kullanılarak toplandı.

Kişisel Bilgi Formu; Araştırmacı tarafından ilgili literatür incelemesi yapılarak (İnanç ve ark., 2004; Kaya ve ark., 2007; Yıldırım ve İkinci, 2005; Yılmaz ve ark., 2017) oluşturulan kişisel bilgi formunda öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini (sınıf düzeyi, yaşı, cinsiyeti, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, aile tipi, gelir algısı, kardeş sayısı) değerlendiren 8 soru bulunmaktadır.

Öğrenilmiş Güçlülük Ölçeği; Rosenbaum (1980) tarafından geliştirilen Dağ (1991) tarafından geçerlilik ve güvenilirliği yapılmış olan Öğrenilmiş Güçlülük Ölçeği (ÖGÖ) bireyin stres ve stres tepkileriyle başa çıkmada kullanabileceği bilişsel stratejileri ne düzeyde kullandığını ölçen bir ölçektir. Ölçek 36 maddeden oluşmakta olup beşli likert tipindedir. Toplam 36 ifadeden oluşan ölçekte yer alan maddelere verilen yanıtlar 1=Beni hiç

tanımlamıyor, 2=Biraz tanımlıyor, 3=Oldukça iyi tanımlıyor, 4=İyi tanımlıyor ve 5=Çok iyi tanımlıyor şeklinde puanlanmıştır. Ölçekteki 11 madde (4, 6, 8, 9, 14, 16, 18, 19, 21, 29 ve 35. maddeler) ters yönde puanlanmaktadır. Öğrenilmiş güçlülük ölçeği Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .78, test tekrar test güvenilirliği .80 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin 11 maddesi ters yönde puanlanarak ölçekten en az 36 en fazla 180 puan alınabilmektedir. Puanların yüksek olması stresle başa çıkmada öğrenilmiş güçlülük düzeyinin yüksek olduğunu bir diğer ifade ile bireyin kendini denetleme becerisinin yüksek olmasını ifade etmektedir (Dağ, 1991). Bu çalışma için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .84 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin toplanması

Bu çalışmada, verilerin yüz yüze anket yöntemi ile toplanması planlanmıştır. Ancak belirlenen tarihler arasında ülkemizde yaşanan pandemi nedeniyle örgün eğitim ve öğretime ara verilmiştir. Bu nedenle veriler öğrencilerden online anket yöntemi ile 10 Nisan-10 Haziran 2020 tarihleri arasında toplanmıştır. Veri toplama öncesi ön uygulama yapılmış ve formların ortalama cevaplama süresinin 15-20 dakika olduğu belirlenmiştir.

Etik boyut

Araştırmaya başlamadan önce bir üniversitenin etik kurulundan etik kurul onayı (2020/06250) alınmış olup ardından Selçuk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nden yazılı kurum izni alınmıştır. Veri toplamanın başlangıcında gönüllü katılımcılara online ortamda veri toplama araçları uygulanmadan önce çalışmanın önemi ve amacı açıklanarak aydınlatılmış onam alınmıştır. Ayrıca çalışma kapsamında veri toplama aracı olarak kullanılan Rosenbaum Öğrenilmiş Güçlülük Ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yapan yazardan e-posta aracılığıyla gerekli izin alınmıştır.

Analiz

Veriler SPSS 22.0 paket programında değerlendirilmiş olup veriler sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma şeklinde özetlendi. Verilerin normallik dağılımı Kolmogorov

Smirnov testi ve Q-Q grafiği ile değerlendirildi. Verilerin değerlendirilmesinde bağımsız gruplarda t testi, tek yönlü varyans analizi ve pearson korelasyon analizi kullanıldı. Anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirildi.

BULGULAR

Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalaması $20,8 \pm 1,76$ (min 18- max 34) olup

29,4'ü ikinci sınıfta okumaktadır. Öğrencilerin %73'ü kadın olup annelerinin %57,8'inin ilkokul mezunu olduğu, babalarının ise %37,0'sinin ilkokul mezunu olduğu, %78,2'sinin çekirdek aile yapısına sahip olduğu ve %28,4'ünün iki kardeşi olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %75,1'i aile gelirini orta düzeyde algıladıklarını belirtmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerinin dağılımı

Değişkenler			
		Ort±SS	
Yaş		20,8± 1,76	
Sınıf	Sayı (n)		Yüzde (%)
	1.sınıf	56	19,4
2.sınıf	85	29,4	
3.sınıf	67	23,2	
4.sınıf	81	28,0	
Cinsiyet	Kadın	211	73,0
	Erkek	78	27,0
Anne Eğitimi	Okur yazar değil	23	8,0
	Okur yazar	15	5,2
	İlkokul	167	57,8
	Ortaokul	34	11,8
	Lise	35	12,1
	Üniversite ve üstü	15	5,2
Baba Eğitimi	Okur yazar değil	4	1,4
	Okur yazar	8	2,8
	İlkokul	107	37,0
	Ortaokul	47	16,3
	Lise	61	21,1
	Üniversite ve üstü	62	21,5
Kardeş Sayısı	Kardeşi yok	6	2,1
	1 kardeş	55	19,0
	2 kardeş	82	28,4
	3 kardeş	73	25,3
	4 ve üzeri kardeş	73	25,3
Aile Tipi	Çekirdek	226	78,2
	Geniş	46	15,9
	Parçalanmış	17	5,9
Aile Gelir Algısı	Kötü	27	9,3
	Orta	217	75,1
	İyi	45	15,6

Tablo 2'de hemşirelik öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük ölçeği puan ortalamasına yer verilmiştir.

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük puan ortalaması $117,50 \pm 17,75$ olarak bulundu.

Tablo 2. Hemşirelik öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük ölçeği puan ortalaması

	n	Madde Sayısı	Ort±SS	Min-Max
Öğrenilmiş Güçlülük Puan Ortalaması	289	36	117,50±17,75	66-165

Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine göre internet bağımlılık puan ortalamasının dağılımı incelendiğinde; sınıf düzeyi, cinsiyet, anne-baba eğitimi, kardeş sayısı, aile tipi ve gelir algısına göre öğrenilmiş güçlülük puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 4'de Öğrenilmiş güçlülük ölçeği puanı ile yaş arasındaki korelasyona yer verilmiştir. Öğrenilmiş güçlülük ölçeğinden alınan puanlarla yaş arasında istatistiksel açıdan $p>0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Tablo 3. Hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerine göre öğrenilmiş güçlülük puan ortalaması dağılımı

Değişkenler	Öğrenilmiş Güçlülük Ort±SS	Test Değeri p
Sınıf	1.sınıf	F: 0,505
	2.sınıf	p: 0,679
	3.sınıf	
	4.sınıf	
Cinsiyet	Kadın	t: 0,689
	Erkek	p: 0,491
Anne Eğitimi	Okur yazar değil	F:0,274
	Okur yazar	p:0,927
	İlkokul	
	Ortaokul	
	Lise	
	Üniversite ve üstü	
Baba Eğitimi	Okur yazar değil	F: 0,159
	Okur yazar	p: 0,977
	İlkokul	
	Ortaokul	
	Lise	
	Üniversite ve üstü	
Kardeş Sayısı	Kardeşi yok	F:1,099
	1 kardeş	p:0,357
	2 kardeş	
	3 kardeş	
	4 ve üzeri kardeş	
Aile Tipi	Çekirdek	F: 1,997
	Geniş	p: 0,138
	Parçalanmış	
Aile Gelir Algısı	Kötü	F: 2,479
	Orta	p: 0,086
	İyi	

Tablo 4. Öğrenilmiş Güçlülük Ölçeği ile Yaş Arasındaki Korelasyon Değeri

Değişken	N	r	p
Öğrenilmiş Güçlülük Ölçeği	289	0,049	.409
Yaş			

TARTIŞMA

Hemşirelik öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük düzeylerini belirlemek ve sosyodemografik özellikler ile ilişkisini incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük puan ortalamasının 117,50±17,75 olduğu görülmüştür. Literatür

incelendiğinde, Bilgiç ve ark. (2017) yürüttüğü çalışmalarında hemşirelik öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük puan ortalamasını 126,44±16,50; Yıldırım ve Ekinci (2005) hemşirelik öğrencilerinin puan ortalamasını 121,76±16,53; Bilge ve Pektaş (2004) çalışmalarında puan ortalamasını 122,70±

14.80 olarak belirledikleri görülmüştür. Başoğlu (2021) ise hemşirelik öğrencileri ile yürüttüğü çalışmada öğrenilmiş güçlülük puan ortalamasını 111.84 ± 16.82 olarak belirlemiştir. Literatürden elde edilen sonuçlara göre öğrenilmiş güçlülük puan ortalamasının farklılık gösterdiği ve bu farkın öğrencilerin okuduğu üniversitelerin farklılığı, sosyokültürel yapılarının değişken olması ve örnek büyüklüğünden kaynaklanabileceği düşünülebilir. Ayrıca öğrenilmiş güçlülük ölçeğinden alınabilecek en yüksek puanın 180 olduğu düşünüldüğünde, bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük düzeylerinin orta düzeyde olduğu söylenebilir. Hemşirelik Öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerine göre öğrenilmiş güçlülük puan ortalaması dağılımı incelendiğinde hemşirelik öğrencilerinin sınıf düzeyine göre öğrenilmiş güçlülük puan ortalamasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak son sınıf öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük puan ortalamasının diğer sınıflardaki öğrencilere göre düşük olduğu görülmüştür. Puan ortalamasının son sınıflarda diğerlerine göre daha düşük olmasında son sınıf öğrencilerinin yeni bir yaşama geçiş için hazırlık döneminde olmalarının ve yeniden uyum ile ilgili stres faktörlerinin artmış olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Hemşirelik öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre öğrenilmiş güçlülük puan ortalaması incelendiğinde, kadın öğrencilerin puan ortalamalarının erkek öğrencilerden yüksek olduğu görülmekte olup cinsiyete göre öğrenilmiş güçlülük puan ortalamasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde çalışma bulguları ile benzer şekilde kadınlarda öğrenilmiş güçlülüğün erkeklere oranla daha yüksek olduğunu ancak cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı ifade eden çalışmalar bulunmaktadır (Bilgiç ve ark., 2017; Yıldırım ve Ekinci, 2005). Bununla birlikte Sobacı ve Polatçı (2014) çalışmalarında cinsiyete göre öğrenilmiş güçlülük puan ortalamasının istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ve kadın öğrencilerde puan

ortalamasının erkek öğrencilere göre yüksek olduğunu ifade etmiştir. Güler ve Çınar (2010) yürüttükleri çalışmalarında kadın öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla sorunları olduğunda sosyal destek sistemini kullandıklarını, duygularını daha rahat ifade edebildiklerini ve sıklıkla problem çözme odaklı başa çıkma yöntemi kullandıkları vurgulanmıştır. Ayrıca kadın cinsiyetine özgü olarak yaşam boyu hem aile içinde hem de toplumda daha fazla sorumluluk verilmesi nedeniyle olumsuzluklar ile karşılaştıklarında bunları çözme noktasında deneyimli oldukları ve öğrenilmiş güçlülük düzeylerinin erkeklerden yüksek olmasında bunun etkili olduğu düşünülebilir. Bu çalışmada öğrencilerin cinsiyetlerine göre öğrenilmiş güçlülük puan ortalamaları açısından bir farklılık olmamasında çalışmaya katılan erkek öğrenci sayısının yeterli olmamasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin anne ve baba eğitim durumuna göre öğrenilmiş güçlülük puan ortalamasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Ancak annelerin eğitim düzeyi arttıkça öğrenilmiş güçlülük puan ortalamalarının da yükseldiği görülmektedir. Literatür incelendiğinde anne eğitim düzeyinin artmasının öğrenilmiş güçlülük davranışının olumlu gelişiminde etkili olduğunu ifade eden çalışmaların olduğu belirlenmiştir (Erden ve Ümmet, 2014; Yıldırım ve Ekinci, 2005). Çalışma bulguları ile benzer şekilde Ekinci ve ark. (2013) anne ve baba eğitim düzeyine göre stresle başa çıkmada bir farklılığın olmadığını ifade etmiştir. Bu durum öğrenilmiş güçlülük ile anne ve baba eğitim durumu arasındaki ilişkide başka psikolojik faktörlerin etkili olabileceğini düşündürmektedir.

Hemşirelik öğrencilerinin kardeş sayısı değişkenine göre öğrenilmiş güçlülük puan ortalaması incelendiğinde, kardeş sayısı ile öğrenilmiş güçlülük arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ve iki ve üzeri kardeşe sahip olanların öğrenilmiş güçlülük puan ortalamasının yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmanın bulguları ile paralel olarak kardeş sayısı arttıkça öğrenilmiş

güçlülüğün de arttığını gösteren çalışmalar mevcuttur (Bilge ve Pektaş, 2004; Coşkun, 2009; Yıldırım ve Ekinci, 2005). Aile içinde sorumlulukların paylaşımı, sorun çözümünde destek ve karşılıklı etkileşim noktasında kardeş sayısının önemli bir değişken olduğu ve öğrenilmiş güçlülüğün olumlu gelişimi desteklediği söylenebilir.

Geniş aile yapısına sahip olan hemşirelik öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük puan ortalamasının diğerlerine göre yüksek olduğu ancak aile yapısı ile öğrenilmiş güçlülük arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Zauszniewski ve ark. (2005)'de ailedeki güç dengesi, tutum, davranış kalıpları ve sosyal desteğin öğrenilmiş güçlülüğü değiştirdiğini ancak tek başına etkilemediğini ifade etmiştir. Bireylerin başa çıkma becerileri doğumdan itibaren içinde yaşadıkları çevreden etkilenmektedir. Bu nedenle öğrenilmiş güçlülük davranışının gelişiminde aile ortamının etkisi olduğu söylenebilir. Aynı zamanda aile yapısı ve ailenin iç dinamikleri bu gelişimde önemlidir. Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük puan ortalaması ile yaş arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde literatürde de farklılıkların olduğu ancak yaş ilerledikçe öğrenilmiş güçlülüğün arttığı görülmektedir (Goff, 2011; Ramirez ve Hernandez, 2007; Sobacı ve Polatçı, 2014). Bu bağlamda yaş ilerledikçe yaşam deneyimleri ve çevrelerindeki bireylerin problem çözmelerine ilişkin gözlemlerinde ki artış öğrenilmiş güçlülük düzeyindeki artışa neden olan

KAYNAKLAR

- 1 Akgün, S. ve Ciarrochi, J. (2003). Learned resourcefulness moderates the relationship between academic stress and academic performance. *Educational Psychology*, 23(3), 287-294.
- 2 Arabacı, L.B., Akın, K. E., Tokem, Y. ve Torun, R. (2015). Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin ilk klinik deneyim öncesi-sırası ve sonrası anksiyete ve stres düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2(1), 1-16.

faktörler arasında olabilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın Konya il merkezinde yer alan bir üniversitenin hemşirelik öğrencileri ile yürütülmüş olması nedeniyle genellebilirliği sınırlıdır. Çalışmanın bir diğer önemli sınırlılığı ise Covid-19 pandemi sürecine bağlı olarak çalışmanın yüz yüze yürütülemediği olmasıdır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç olarak hemşirelik öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük puan ortalamasının orta düzeyde olduğu ve incelenen sosyodemografik değişkenler ile öğrenilmiş güçlülük arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bu çalışmada örneklem sayısının nispeten sınırlı olması ve öğrencilerin sosyodemografik açıdan dağılımının homojen olmaması nedeniyle daha büyük örneklemelerde öğrenilmiş güçlülük düzeyinin belirlenmesi ve sosyodemografik değişkenler ile ilişkisinin incelenmesi, konuyu derinlemesine ele alabilmek adına nitel ve karma desen çalışmalarının yürütülmesi, hemşirelik öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük davranışını geliştirmeye yönelik girişimlerin planlanması ve bu girişimlerin randomize kontrollü çalışmalar yürütülerek etkisinin değerlendirilmesi önerilebilir.

Yazar Katkıları

Konsept ve Dizayn: G, Ç., A.K.U.

Literatür Tarama: G. Ç.

Analiz ve Yorumlama: G, Ç., A.K.U.

Raporlama: G, Ç., A.K.U.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek: Yok

- 3 Aşçı, Ö., Hazar, G., Kılıç, E. ve Korkmaz, A. (2015). Üniversite öğrencilerinde stres nedenlerinin ve stresle başa çıkma biçimlerinin belirlenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(4), 213-232.
- 4 Başoğlu, C. (2021). Learned resourcefulness and emotional intelligence of nursing students: A descriptive and cross-sectional study. *Sağlık ve Toplum*, 31(1), 119-127.
- 5 Bilge, A., ve Pektaş, İ. (2004). Öğrencilerin sosyokültürel özellikleri, durumluk-sürekli

- kaygı düzeyleri ve başa çıkma becerilerinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 20 (1), 47-55.
- 6 Bilgiç, Ş., Temel, M. ve Çelikkalp, Ü. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük, öz yeterlilik ve umut düzeylerinin değerlendirilmesi: Tekirdağ örneği. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetim Dergisi*, 3 (4), 117-126.
 - 7 Lai, C. (2005). *Learned resourcefulness, cognitive processes, and adaptive functioning in depressed adults* (Order No. 3172190).
 - 8 Çakır, Ö. (2009). Çalışma yaşamında öğrenilmiş güçlülük ve iş stresi ile başa çıkmada rolünü belirlemeye yönelik bir araştırma. *17. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı*, 21-23.
 - 9 Coşkun, Y. (2009). Ortaöğretim öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük düzeyleri ve aile içi ilişkileri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (2), 104-118.
 - 10 Coşkun, S., Şarлак, K. ve Taştan, H. (2015). Psikiyatri hemşirelerinde öğrenilmiş güçlülük düzeyi ve iş yaşamı kalitesi: Karşılaştırmalı bir çalışma. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 84-101.
 - 11 Dağ, İ. (1991). Rosenbaum'un öğrenilmiş güçlülük ölçeğinin üniversite öğrencileri için güvenilirlik ve geçerliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2(4), 269-274.
 - 12 Ekinci, M., Altun, Ş. Ö. ve Can, G. (2013). Hemşirelik öğrencilerinin stresle başa çıkma tarzları ve atılmalık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi, *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 4(2), 67-74.
 - 13 Erden, S. ve Ümmet, D. (2014). Examination of high school students' learned resourcefulness: a review of gender, parental attitudes, and values *International Online Journal of Educational Sciences*, 6 (1), 72-82.
 - 14 Esin, N. (2018). Örneklem Büyüklüğü. Erdoğan, S., Nahcivan, N., ve Esin, M. N. (Ed.), *Hemşirelikte araştırma: süreç, uygulama ve kritik içinde* (185-189). İstanbul: Nobel Tıp Kitapevi.
 - 15 Gibbons, C. (2010). Stress, coping and burnout in nursing students. *International Journal Of Nursing Studies*, 47 (10), 1299-1309.
 - 16 Gibbons, C., Dempster, M. ve Moutray, M. (2008). Stress and eustress in nursing students. *Journal of Advanced Nursing*, 61(3), 282-290.
 - 17 Goff, A.M. (2011). Stressors, academic performance, and learned resourcefulness in baccalaureate nursing students. *International Journal Of Nursing Education Scholarship*, 8(1), 1-135.
 - 18 Güler, Ö. ve Çınar, S. (2010). Hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları stresörler ve kullandıkları baş etme yöntemlerinin belirlenmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim Ve Sanatı Dergisi, Sempozyum Özel Sayısı, 1*, 253-260.
 - 19 Güloğlu, B. ve Aydın, G. (2007). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük ve otomatik düşünce biçimi arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33), 157-168.
 - 20 Hegge, M. ve Larson, V. (2008). Stressors and coping strategies of students in accelerated baccalaureate nursing programs. *Nurse Educator*, 33 (1), 26-30.
 - 21 İnanç, N., Savas, H. A., Tutkun, H., Herken, H. ve Savas, E. (2004). Gaziantep Üniversitesi Mediko-Sosyal Merkezi'nde psikiyatrik açıdan incelenen öğrencilerin klinik ve sosyodemografik özellikleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5 (4), 222-230.
 - 22 Kara, D. (2009). Eğitim-Öğretim Yaşantısında stres yaratan faktörler ve aile özelliklerine göre öğrencilerin stresle başa çıkma davranışlarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 255-263.
 - 23 Karaca, A., Yıldırım, N., Ankaralı, H., Açıköz, F. ve Akkuş, D. (2015). Hemşirelik öğrencileri için algılanan stres, biyo-psiko-sosyal cevap ve stresle baş etme davranışları ölçeklerinin Türkçe'ye uyarlanması. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 6(1), 15-25.
 - 24 Kaya, M., Genç, M., Kaya, B. ve Pehlivan, E. (2007). Tıp fakültesi ve sağlık meslek yüksekokulu öğrencilerinde, depresif belirti yaygınlığı, stresle başa çıkma tarzları ve etkileyen faktörler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18 (2), 137-146.
 - 25 Ramirez, M.T.G. ve Hernandez, R.L. (2007). Factor structure of the Perceived Stress Scale (PSS) in a sample from a sample from Mexico. *The Spanish Journal of Psychology*, 10 (1) 199-206.
 - 26 Rosenbaum, M. (1980). A Schedule for Assessing Self-Control Behaviors: Preliminary Findings. *Behavioral Therapy*, 11, 109-121.
 - 27 Rosenbaum, M. (1990). The role of learned resourcefulness in the self-control of health behavior. In, M. Rosenbaum (Ed.), *Learned resourcefulness: On coping skills, self-control, and adaptive behavior* (pp. 3-20). New York, NY: Springer.
 - 28 Sobacı, F. ve Polatçı, S. (2014). Öğrenilmiş güçlülük: meslek yüksekokulu öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 28 (2), 17-38.
 - 29 Sossah, L. ve Asiedu, Y. (2015). Stress Management And Resilience In Junior And Senior Nursing Students In Ghana. *European Journal of Research And Reflection in Educational Sciences*, 3 (2), 46-53.
 - 30 Şahin, B. (2007). *Hemşirelik öğrencilerinin kendilerini anlatma ve stresle baş etme ilişkilerinin belirlenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.

- 31 Temel, E., Bahar, A. ve Çuhadar, D. (2007). Öğrenci hemşirelerin stresle baş etme tarzları ve depresyon düzeylerinin belirlenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2 (5), 117-118.
- 32 Wingate, L. R., Burns, A. B., Gordon, K. H., Perez, M., Walker, R. L., Williams, F. M. ve Joiner, T. E., Jr. (2006). Suicide and Positive Cognitions: Positive Psychology Applied to the Understanding and Treatment of Suicidal Behavior. In T. E. Ellis (Ed.), *Cognition and suicide: Theory, research, and therapy* (pp. 261–283). American Psychological Association.
- 33 Yıldırım, A. ve Ekinci, M., (2005). Eğitimi hemşirelik olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin stresle başa çıkma düzeylerinin karşılaştırılması. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(3),19-29.
- 34 Yılmaz, M., Yaman, Z. ve Erdoğan, S. (2017). Öğrenci hemşirelerde stres yaratan durumlar ve baş etme yöntemleri. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilim Dergisi*, 10(2), 88-99.
- 35 Yürür, S. ve Keser, A. (2010). Öğrenilmiş güçlülüğün demografik değişkenlere bağlı olarak incelenmesi: öğretmenler üzerine bir uygulama. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 1(1), 59 70.
- 36 Zauszniewski, J.A., Picot, S.J., Roberts, B.L., Debanne, S.M. ve Wykle, M.L. (2005). Predictors of resourcefulness in african american women. *Journal of Aging And Health*, 17 (5), 609-632.
- 37 Zengin, N. (2010). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinde öz-etkililik-yeterlilik algısı ve klinik uygulamada yaşanan stresle ilişkisinin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10 (1), 49-57.